

Miðvikan

Niclas:

Tá teir blakaðu flekiborðið fyri borð!

Í 2003 hitti eg Niclas Højgaard úr Rituvík á fyrsta túrinum hjá nýggju »Norrønu«. Hann var tá 91 ára gamal, og dugdi so sera væl at greiða frá. Hann doyði stutt eftir, og tað var heppið at fáa hansara søgu

Fór til skips við deyðsiglara

Niclas var føddur í 1912. Tá hann var 14 ára gamal, fór hann sum aðrir dreingir til skips. Hann fór við "William Martin", sum pápi hansara Dánjal Petur Højgaard hevði keypt í 1909 úr Hetlandi saman við Sofusi Evensen í Havn. Niclas var við "William Martin" í ikki færri enn 27 ár. Inn ímillum sigldi hann við trolara, eins og hann fekk sær skiparaprógv og síðani stýrimansprógv. Tey fyrstu fyra árin var "William Martin" deyðsiglari.

Tá Niclas fór til skips, nýttu teir als ikki flekiborð. Tað var flakt niðri á dekkinum, so menn stóðu boygdir og arbeiddu. Hetta var sjálvsagt sera ringt fyri ryggin. Men tað merkiliga var, at tá tosað var um at fáa flekiborð, var stór mótstøða móti hesum. Tað varð enntá sagt, at flekiborð vórðu blakað fyri borð aftur. Hildið varð, at tað gekk nógv skjótari "uppá gamla mátan". Men Jørgen, beiggi Niclasar, hevur greitt frá, at einaferð varð skipað fyri eini kapping millum eitt lið sum flakti á flekiborði, og eitt sum flakti á dekkinum. Eftir hesa kapping var eingin ivi um, at flekiborð var tað besta!

Sjálvt ljós var lítið av. Arbeisljósið var antennuljós, sum neyvan hevur gjørt tann stóra munin, og niðri undir var tað petroleumsljós. Seinni fingi skipini karbidljós, sum tó kundu vera sera vandamikil. So tað kann illa hugsast størri munur enn at hava verið við deyðsiglara í 1926 og so skipini nú. Ein maður sum Niclas kundi sigast at hava upplivað alla ta menning sum yvirhøvur hevur verið umborð á einum skipi. Størsta framstig tá hevur motorurin verið, og hann fekk "William Martin" í 1930. Men hann var nú ikki so stórur. Nevniliga 36 hestar av merkinum Vølund.

Skotin av týskarum undir krígunum

Niclas hevði nógvar royndir á sjónum. Hann sigldi øll

Niclas Højgaard var við til at flekja á dekkinum

krígsárin, har teir eisini fiskaðu undir Íslandi og sigldu til Bretlands at selja veiðina.

Serliga ein av hesum túrum gjørdist minniligur. Teir vóru uppi á Nesgrunninum, norðanfyrir Langanes, og veiddu við línu, tá teir vóru álopni av einum týskum flogfari, sum áhaldandi skeyt eftir teimum. Niclas royndi at skjóta aftur í móti, og tað var um reppið, at hann ikki fekk bast beistinum.

Tá hendi tað óhepna, at ein maður varð raktur niðri í lugarinum. Ein kúla rakti skeilettið og fór niður ígjøgnum, har hon brast og eitt petti av henni rakti ein oyndfirðing meint í ryggin.

Men tá var tað so heppið, at tvey bretsk krigsskip nærkaðust. Hetta gjørdi partvíst tað, at týska flogfarið slapp

sær til rýmingar. Men samstundis fingi teir boðið sjúkra- viðgerð til tann skadda. Hann fór umborð á annað krigsskipið og varð lagdur undir skurð innan ein tíma aftaná, at hann var skotin.

Teir fóru so við "William Martin" inn á Seyðisfjørðin at fáa bráðfeingis umvælingar fyri tann skaða, sum teir høvdu fingið av týsku skotríðunum. Millum annað var báturin oyðilagdur, og tað var hol ymsastaðni í skrokkinum á skipinum.

Seinni fáa teir at vita, at særði oyndfirðingurin var innlagdur á sjúkrahús í Reykjavík. Hann hevði havt eina hendingaríka ferð inn, tí bretska krigsskipið hevði skotið eitt týskt flogfar niður á veg inn. Oyndfirðingurin var so illa meiddur, at tað gingi eini tvey ár, innan

hann kom fyri seg aftur. Men hóast hetta var hann væl sloppin í mun til, hvussu tað kundi havt verið.

Fóru ólógliga inn í Aberdeen

Aftaná lokan túr fara teir niður at selja, og komnir niður móti Aberdeen varnast teir, at tað er ikki eydnast at tetta øll holini frá týska flogfarinum, og skipið er farið at leka. Tískil høvdu teir tørv á at sleppa inn skjótast gjørligt.

Men tað var ikki loyvt at fara inn til Aberdeen uttan loyvi frá einum eftirlitsskipi, sum lá uttanfyri Aberdeen um dagin, men sum fór inn á kvöldið. Tá teir koma inn móti Aberdeen var tað so mikið seint, at eftirlitsskipið er við at fara til lands. Teir royna at fáa fatur á tí, so teir kundu

fáa neyðuga loyvið, men hetta eydnaðist ikki. Niclas tók tað avgerð, at teir fóru inn kortini. Hetta var ólógligt, og beinanvegin kemur ein hópur av hermonnum umborð at kanna hendan óbodna gestin. Men Niclas greiðir frá, hvussu vorið var, og so var sloppið. Teir fingi annars góðan prís fyri fiskin, hóast túrurin var langur av umrøddu orsök, og fiskurin kanska ikki var tann besti. Men tað var tørvur á mati í Bretlandi, og so máttu teir rinda tað, sum kravdist.

..og so til Grønlands

Niclas var við "William Martin" fram til 1959, tá ið hann eisini var á sild við henni. Men frá hesum ári kom hansara sjólív at vera í Grønlandi. Jørgen beiggi hansara var við einum báti

"Sujumut, har teir lærdu ungar grønlandingar at fiska við teimum reiðskapum, sum vit kenna hjá okkum, sum t.d. línu og sildagørnum. Jørgen bað Niclas koma yvir at vera við í hesi verkætlan. Og hann fór.

Teir komu tó eisini at læra grønlandingar ein fiski-reiðskap, sum als ikki er kendur í Føroyum, nevniliga botngørn. Hetta er ein reiðskapur, sum er eitt slag av eini fellu. Tá toskurin gongur fram við landi, verður hann av einum neti leiddur í "felluna". Tað var annars ein dani, sum búði í Narssak, sum legði Jørgeni og Niclasi lag á, og sum royndir fiskimenn komu teir jú skjótt eftir at bera kunnskapin víðari.

Í fleiri ár var veiðan við botngørnum ein tann berandi hjá grønlandingum inni á firðunum, men frá og við 1963 kom lítið burtur úr hesum veiðuhátti.

Tvey brúðleyp á einum útróðrartúri

Frá síni tíð í Grønlandi hevði Niclas nógva at greiða frá. Hann upplivdi eina ferð, at hann mitt á einum útróðrartúri var í ikki færri enn tveimum brúðleypum.

Forsøgan er, at fyrst í 60-unum gingi meslingar uppi í Umanakøkinum. Hetta var sera vandamikið, tí tey flestu av teimum vaksnu høvdu ikki havt meslingar, og tá kundi tað gerast hættisligt at fáa sjúkuna, serliga um viðkomandi ikki var væl fyri frammanundan.

Læknin í økinum var sera stúrin fyri, hvat kundi henda í teimum smærru bygdunum í økinum, um øll blivu sjúk í senn. Her hevði gingið ein ring influensa, og nógva vóru framvegis illa fyri. Fingi tey meslingar kundi roknast við, at nógva teirra ikki hóraðu undan.

Læknin tók tá tað stig, at hann savnaði tey frískastu fólkin í hvørji bygd. Niclas fekk so til uppgávu at føra tey til Umanak, har tey vórðu smittað av meslingum. Hugsanin aftanfyrir var, at tá